

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Początek nowej epoki – średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> • upadek imperium rzymskiego • życie ludzi na początku średniowiecza • wzrost znaczenia Kościoła • powstanie nowych państw w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i zaznacza na taśmie chronologicznej datę upadku imperium rzymskiego – 476 r.; • wskazuje upadek imperium rzymskiego jako początek nowej epoki – średniowiecza. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny podziału imperium rzymskiego na części wschodnią i zachodnią; • przedstawia przyczyny upadku starożytnego Rzymu; • wyjaśnia pojęcie „barbarzyńcy”; • posługując się mapą, wskazuje i nazywa państwa barbarzyńskie powstałe na gruzach imperium rzymskiego; • zna wpływ łaciny na powstanie języków romańskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak doszło do powstania państw barbarzyńskich na gruzach imperium rzymskiego; • opowiada o położeniu ludności po upadku imperium rzymskiego; • wyjaśnia pojęcie „języki romańskie” i podaje ich przykłady. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zmiany, jakie zaszły w życiu ludzi na początku średniowiecza; • wyjaśnia przyczyny rozszerzenia się chrześcijaństwa w Europie; • przedstawia rolę duchownych w państwach barbarzyńskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera informacje na temat plemienia Wandalów i wyjaśnia współczesne rozumienie pojęcia „wandal”.
Wśród mieszkańców Biskupina	<ul style="list-style-type: none"> • położenie i wygląd osady • wyposażenie chat w Biskupinie • zajęcia mieszkańców Biskupina 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czas powstania osady w Biskupinie i zaznacza VIII w. p.n.e. na taśmie chronologicznej; • wymienia hodowlę i rolnictwo jako główne zajęcia mieszkańców Biskupina. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia położenie i wygląd osady w Biskupinie; • wymienia elementy obronne osady w Biskupinie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o zajęciach mieszkańców Biskupina; • opisuje elementy obronne osady wskazując ich funkcje. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o wyglądzie domostwa w Biskupinie, posługując się pojęciami: „palenisko”, „nary”; • wyjaśnia przyczynę upadku osady w Biskupinie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera dodatkowe informacje o osadzie w Biskupinie i prezentuje je w formie wskazanej przez nauczyciela.

<p>Nasi przodkowie – Słowianie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Słowianie, ich siedziby i zajęcia • wierzenia Słowian • obyczaje Słowian • system plemienny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaznacza VI w. – czas pojawienia się Słowian w Europie – na taśmie chronologicznej; • wymienia zajęcia Słowian; • wymienia przykłady obrzędów słowiańskich, które przetrwały do dziś. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „plemię”; • nazywa i wskazuje na mapie siedziby Słowian (tereny Europy Środkowo-Wschodniej); • przedstawia wierzenia Słowian; • podaje przykłady miejsc, w których Słowianie czcili bogów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia grupy etniczne Słowian i podaje przykłady współczesnych narodów do nich zaliczanych; • wymienia więzi łączące członków jednego plemienia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „wiec”; • wymienia najważniejszych bogów słowiańskich i ich dziedziny opiekuńcze; • wyjaśnia zasady funkcjonowania ustroju plemiennego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera informacje i opowiada o dożynkach – obrzędzie słowiańskim, który przetrwał do dziś.
<p>Mieszko twórcą państwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zjednoczenie plemion przez Polan • Mieszko I władcą nowego państwa • przyczyny chrztu Polski w 966 r. • skutki i znaczenie chrztu Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej datę chrztu Polski – 966 r.; • wskazuje wiek X jako czas panowania Mieszka I i zaznacza go na taśmie chronologicznej; • wskazuje Mieszka I jako pierwszego historycznego władcę Polski. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „dynastia”; • wskazuje ród Piastów jako pierwszą polską dynastię panującą; • wskazuje na mapie państwo Mieszka I, Gniezno i Poznań; • na podstawie mapy wymienia plemiona zamieszkujące ziemie polskie w X w.; • wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez plemię Polan; • na podstawie mapy wymienia sąsiadów Polski za panowania Mieszka I. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „misja chrystianizacyjna”; • wyjaśnia pochodzenie nazw „Polanie” i „Polska”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny przyjęcia chrztu przez Mieszka I; • wymienia korzyści płynące dla Polski z przyjęcia chrześcijaństwa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla rozwoju państwa polskiego.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	<ul style="list-style-type: none"> Bolesław Chrobry następcą Mieszka I cel i skutki misji św. Wojciecha przyczyny i znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego Bolesław Chrobry i Otton III – bohaterowie zjazdu gnieźnieńskiego koronacja Bolesława Chrobrego w 1025 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie przydomka „Chrobry”; zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej datę zjazdu gnieźnieńskiego – 1000 r.; wskazuje bohaterów zjazdu gnieźnieńskiego – Bolesława Chrobrego i Ottona III. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia krótko św. Wojciecha; opowiada historię zjazdu gnieźnieńskiego; wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Bolesława Chrobrego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej daty misji św. Wojciecha (997 r.) i koronacji Bolesława Chrobrego (1025 r.); przedstawia cel misji św. Wojciecha; opowiada o przebiegu misji św. Wojciecha; wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego dla państwa polskiego; wskazuje na mapie i nazywa tereny przyłączone do Polski przez Bolesława Chrobrego oraz miejscowość, w której powstało pierwsze w Polsce arcybiskupstwo. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zjazdu gnieźnieńskiego; omawia decyzje ogłoszone na zjeździe gnieźnieńskim i ich znaczenie; wyjaśnia znaczenie utworzenia w Polsce arcybiskupstwa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia panowanie Bolesława Chrobrego.
Święty Wojciech – patron Polski	<ul style="list-style-type: none"> życie i działalność św. Wojciecha miejsca kultu św. Wojciecha 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje Gniezno jako miejsce kultu religijnego związanego ze św. Wojciechem; wskazuje Drzwi Gnieźnieńskie jako najcenniejszy zabytek związany ze św. Wojciechem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługując się materiałem ilustracyjnym opowiada krótko o misji św. Wojciecha u Prusów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia najważniejsze etapy misji chrystianizacyjnej św. Wojciecha; opowiada o postawie Bolesława Chrobrego wobec śmierci św. Wojciecha. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje św. Wojciecha. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zbiera i prezentuje w wybranej przez siebie formie informacje dotyczące Drzwi Gnieźnieńskich i relikwiarza św. Wojciecha; wskazuje inne niż Gniezno miejscowości związane ze św. Wojciechem.

Trud rządzenia	<ul style="list-style-type: none"> władca – jego prawa i obowiązki urzędnicy i ich zadania drużyna książęca i jej rola dwór książęcy (królewski) Gniezno pierwszą stolicą Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje Mieszka I i Bolesława Chrobrego jako pierwszych władców Polski; zna tytuły pierwszych władców Polski – książę i król; wskazuje Gniezno jako pierwszą stolicę Polski. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „drużyna książęca”; wyjaśnia zadania i znaczenie drużyny książęcej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejszych urzędników książęcych (królewskich); wskazuje zadania rady monarszej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia prawa i obowiązki władcy w X–XII w.; omawia zadania najważniejszych urzędników książęcych (królewskich); opowiada krótko o życiu dworu książęcego (królewskiego) w X–XII w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia i omawia uzbrojenie wojów konnych i pieszych z początków średniowiecza.
W blasku królewskiej korony	<ul style="list-style-type: none"> koronacja i jej znaczenie insygnia koronacyjne zadania monarchii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia insygnia koronacyjne: korona, jabłko, berło, miecz koronacyjny; wskazuje Szczerebiec jako miecz koronacyjny królów Polski. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie koronacji dla monarchy i państwa; przedstawia najważniejsze zadania monarchii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia warunki uzyskania korony królewskiej; opowiada o przebiegu koronacji; wyjaśnia nazwę miecza koronacyjnego królów Polski. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „pomazaniec boży”; opowiada o działalności monarchii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia symbolikę insygniów koronacyjnych.
Życie w Polsce pierwszych Piastów	<ul style="list-style-type: none"> społeczeństwo polskie za pierwszych Piastów miejsca powstawania grodów wygląd, funkcja i znaczenie grodów zajęcia mieszkańców grodu funkcja podgrodzi i zajęcia ich mieszkańców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: „gród”, „podgrodzie”; wskazuje miejsca, w których powstawały grody. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „danina”; wymienia grupy społeczne żyjące w Polsce X–XII w.; wskazuje na ilustracji elementy obronne grodu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zajęcia grup społecznych Polski X–XII w.; przedstawia zadania niektórych osad służebnych; wymienia mieszkańców grodu i podgrodzi; wskazuje zadania (zajęcia) mieszkańców podgrodzi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „osady służebne”; przedstawia funkcje grodu; przedstawia i charakteryzuje obowiązki poddanych wobec monarchy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia znane grody powstałe na terenie regionu.
Wśród zakonników	<ul style="list-style-type: none"> powstawanie zgromadzeń zakonnych życie w klasztorze wygląd i zajęcia zakonników św. Franciszek z Asyżu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „klasztor”; charakteryzuje krótko św. Franciszka z Asyżu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: „zakon”, „reguła zakonna”; opisuje wygląd zakonników; opowiada o życiu zakonnym używając pojęć: „modlitwa”, „praca”, „ubóstwo”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: „tonsura”, „habit”; przedstawia zajęcia zakonników. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „benedyktyńska praca”; opowiada o przygotowaniach do ślubów zakonnych; wymienia przyrzeczenia ślubów zakonnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> we wskazanej przez nauczyciela formie przedstawia św. Franciszka z Asyżu i nauki, jakie głosił.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Za murami klasztoru	<ul style="list-style-type: none"> • miejsca, w których budowano klasztory • wnętrza klasztorne i ich funkcje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia miejsca, w których budowano klasztory. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze części klasztoru i wskazuje ich funkcje: kościół, jadalnia, szkoła, izba szpitalna. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „skryptorium”, „opat”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę opata w funkcjonowaniu wspólnoty zakonnej; • opowiada o wyglądzie klasztoru, wskazując funkcje jego pomieszczeń i zabudowań. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zakony różnych obserwacji położone na terenie regionu.
Kazimierz Wielki dobrym gospodarzem	<ul style="list-style-type: none"> • Kraków siedzibą królewską • polityka wewnętrzna Kazimierza Wielkiego • założenie Akademii Krakowskiej • uczta u Wierzyńka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie Kraków i państwo Kazimierza Wielkiego; • zaznacza na taśmie chronologicznej datę 1364 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscawia w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego i zaznacza je na taśmie chronologicznej; • wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego i wymienia państwa z nim sąsiadujące; • opowiada o panowaniu Kazimierza Wielkiego, wymieniając powstanie Akademii Krakowskiej i ucztę u Wierzyńka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady działań Kazimierza Wielkiego prowadzące do wzmocnienia państwa polskiego (odpowiedź powinna uwzględniać następujące zagadnienia: pokojowa polityka zagraniczna, rozwój handlu i rzemiosła, kolonizacja, budownictwo obronne, Akademia Krakowska, uczta u Wierzyńka). 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje ocenić panowanie króla Kazimierza Wielkiego; • opowiada o uczcie u Wierzyńka; • na podstawie ilustracji identyfikuje uczestników uczty u Wierzyńka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o przykłady wyjaśnia powiedzenie: „Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną”; • wymienia zabytki regionu powstałe w czasach Kazimierza Wielkiego.

Życie żaka	<ul style="list-style-type: none"> • nauka w średniowieczu • zasady funkcjonowania uniwersytetu w średniowieczu • życie codzienne krakowskich żaków 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „żak”; • wskazuje na mapie Kraków jako miejsce założenia Akademii Krakowskiej. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „bakałarz”; • opowiada o życiu żaków w średniowieczu; • wskazuje łacinę jako język wykładowy w średniowieczu. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady funkcjonowania uniwersytetu w średniowieczu; • definiuje pojęcia: „otrzęsiny”, „toga”; • przedstawia etapy edukacji w średniowieczu; • zaznacza na taśmie chronologicznej rok 1364 i identyfikuje go z założeniem Akademii Krakowskiej. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedmioty nauczane w średniowiecznej szkole; • opowiada o tradycjach żaków krakowskich; • opowiada o życiu codziennym krakowskich żaków, używając pojęcia „otrzęsiny”, i porównuje je do życia współczesnych uczniów. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady współczesnych tradycji szkolnych, nawiązujących do tradycji średniowiecznych; • wymienia miasta w Europie, w których w średniowieczu powstały uniwersytety.
Na zamku rycerskim	<ul style="list-style-type: none"> • zamki obronne, ich funkcja i lokalizacja • wygląd zamku – elementy obronne i mieszkalne • mieszkańcy zamku, ich zajęcia i rozrywki • kodeks rycerski • rycerze i ich powinności • Zawisza Czarny wzorem średniowiecznego rycerza 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o ilustrację opowiada o życiu mieszkańców zamku w średniowieczu; • wskazuje elementy obronne zamku i wyjaśnia ich funkcje w czasie obrony. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wygląd średniowiecznego zamku; • wymienia miejsca lokalizacji zamków; • wymienia mieszkańców zamku średniowiecznego; • w oparciu o ilustrację opisuje strój rycerza; • wymienia Zawiszę Czarnego jako wzór średniowiecznego rycerza. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy obronne zamku: fosa, most zwodzony, brama, mury obronne, wieże; • wymienia cechy średniowiecznego rycerza; • definiuje pojęcia: „kodeks rycerski”, „herb”; • wyjaśnia funkcję średniowiecznych zamków; • opisuje warunki życia mieszkańców zamku; • przedstawia wzór rycerskiej postawy na przykładzie Zawiszy Czarnego. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zamki obronne regionu lub takie, które widział lub zna; • wyjaśnia zależność usytuowania zamków od ich funkcji obronnej; • wymienia te cechy średniowiecznego rycerza, które mają charakter ponadczasowy. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia potrzebę naśladowania postaw rycerskich; • wskazuje potrzebę ochrony zamków jako pomników przeszłości.
Droga do rycerskiego pasa	<ul style="list-style-type: none"> • stopnie wtajemniczenia rycerskiego (paż – giermek – rycerz) • uroczystość pasowania na rycerza • turnieje rycerskie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie ilustracji opisuje uroczystość pasowania na rycerza; • wymienia etapy drogi do rycerskiego pasa. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: „kodeks rycerski”, „turniej”, „pasowanie na rycerza”, „herb”; • wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w tekście źródłowym informacje o umiejętnościach rycerza; • wymienia powinności pazia, giermka i rycerza. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o drodze do rycerskiego pasa, używając pojęć: „paż”, „giermek”, „pasowanie na rycerza”; • opowiada o przebiegu turnieju rycerskiego. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu źródłowego opowiada o przygotowaniu Tristana do pasowania na rycerza.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
W średniowiecznym mieście	<ul style="list-style-type: none"> • powstawanie miast w średniowieczu • elementy obronne miast średniowiecznych • wygląd i zabudowa średniowiecznego rynku • miasta średniowieczne a współczesne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na planie miasta wskazuje elementy obronne i rynek, odczytuje nazwy znajdujących się na rynku budowli; • wymienia budynki znajdujące się przy rynku średniowiecznego miasta i omawia ich funkcje. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o powstawaniu miast w średniowieczu i możliwościach ich lokowania; • wymienia elementy obronne miasta, zapewniające bezpieczeństwo jego mieszkańcom; • wyszukuje na planie miasta nazwy ulic, świadczące o specjalnościach rzemieślniczych; • opisuje wygląd średniowiecznego miasta, używając pojęć: „rynek”, „mury miejskie”, „brama miejska”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na ilustracji elementy obronne miejskiej zabudowy i omawia ich funkcje. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: „samorząd miejski”, „burmistrz”, „rajcy”, „rada miejska”, „ławnicy”; • omawia miejsca i sposoby lokowania średniowiecznego miasta, uwzględniając jego elementy obronne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje wygląd miasta w średniowieczu i miasta współczesnego; • wymienia nazwy polskich miast powstałych w średniowieczu.
Mieszkańcy średniowiecznego miasta	<ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy średniowiecznych miast i ich zajęcia • cechy i ich zadania • warunki życia mieszkańców średniowiecznego miasta • czas wolny mieszkańców średniowiecznego miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia mieszkańców średniowiecznego miasta; • na podstawie ilustracji opisuje wygląd warsztatu rzemieślniczego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „cech”; • opowiada o zajęciach kupców i rzemieślników; • wymienia nazwy specjalności średniowiecznych rzemieślników. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez mieszkańców miast; • na podstawie ilustracji opowiada o pracy średniowiecznych rzemieślników. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: „mistrz cechowy”, „czeladnik”; • ukazuje różnicowanie społeczne średniowiecznego miasta; • omawia warunki życia i zajęcia jego mieszkańców; • opowiada, jak wyglądała nauka zawodu w średniowieczu: od ucznia do mistrza cechowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zanikania wspólnie wielu specjalności rzemieślniczych.

Dzień w średniowiecznym mieście	<ul style="list-style-type: none"> • dzień w średniowiecznym mieście w warsztatach wybranych średniowiecznych rzemieślników 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia grupy społeczne mieszkające w mieście; • wymienia przykłady specjalności rzemieślniczych w średniowiecznym mieście i nazywa towary wyrabiane przez rzemieślników. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o ilustrację zamieszczoną w podręczniku opowiada o życiu codziennym w średniowiecznym mieście. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym różniły się rozrywki ludzi w średniowiecznym mieście od rozrywek współczesnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, w oparciu o ilustrację, opowiada o życiu codziennym mieszkańców średniowiecznego miasta. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje rozrywki mieszczan z rozrywkami mieszkańców zamku rycerskiego.
Wieś w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • wygląd średniowiecznej wsi • zajęcia mieszkańców wsi • obowiązki chłopów wobec właściciela ziemi • życie codzienne mieszkańców wsi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie ilustracji opisuje wygląd średniowiecznej wsi; • opowiada o codziennej pracy mieszkańców wsi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o materiał ilustracyjny nazywa czynności wykonywane przez chłopów podczas prac polowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady uprawianych roślin i hodowanych zwierząt; • podaje przykłady obowiązków chłopów wobec właścicieli wsi; • opowiada o rozrywkach mieszkańców wsi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wygląd średniowiecznej wsi; • wskazuje na ilustracji kościół, karczmę, młyn i wyjaśnia ich rolę w funkcjonowaniu wsi; • opisuje warunki życia mieszkańców wsi; • wymienia powinności chłopów wobec właścicieli wsi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje życie chłopów z życiem rycerza i mieszczanina; • wymienia narzędzia używane podczas prac polowych i porównuje pracę chłopów z pracą rolników współcześnie (zauważa znaczenie postępu cywilizacyjnego).
Trudne sąsiedztwo	<ul style="list-style-type: none"> • Krzyżacy na ziemiach polskich • utworzenie państwa krzyżackiego i jego organizacja • polityka Krzyżaków wobec sąsiadów • zagarnięcie Pomorza Gdańskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wygląd rycerzy krzyżackich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski; • wskazuje na mapie Mazowsze, ziemię chełmińską Pomorza Gdańskie, państwo zakonne, Gdańsk, Malbork; • zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej rok 1226. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o okolicznościach utworzenia państwa zakonnego; • przedstawia politykę Krzyżaków wobec Polski; • zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej datę utraty przez Polskę Pomorza Gdańskiego – 1308 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia politykę prowadzoną przez Krzyżaków na podbitych terenach; • wyjaśnia okoliczności zagarnięcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków; • wyjaśnia znaczenie Pomorza dla państwa polskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia samodzielnie zebrane wiadomości na temat organizacji zakonu krzyżackiego.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Jadwiga Andegaweńska – król Polski	<ul style="list-style-type: none"> Jadwiga Andegaweńska królem Polski dwór Jadwigi i jej zasługi dla rozwoju kultury polskiej testament królowej Jadwigi kult św. Jadwigi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zaznacza na taśmie chronologicznej wiek XIV – czasy, w których żyła Jadwiga Andegaweńska; charakteryzuje królową Jadwigę. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zasługi królowej Jadwigi dla kultury polskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności wstąpienia na tron Jadwigi Andegaweńskiej; opowiada o życiu dworu królowej Jadwigi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nazywa, na podstawie schematu, związki pokrewieństwa między Jadwigą a ostatnimi Piastami; wyjaśnia, dlaczego Jadwiga Andegaweńska została uznana za świętą. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> tworzy album „Dzieło królowej Jadwigi”, poświęcony królowej Jadwidze i jej działalności.
Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny unii polsko-litewskiej w Krewie Władysław Jagiełło królem Polski bitwa pod Grunwaldem w 1410 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zaznacza i zapisuje na taśmie chronologicznej daty unii w Krewie i bitwy pod Grunwaldem; wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego, Krewa, Grunwald. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny unii polsko-litewskiej; opowiada o przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „unia personalna”; opowiada o przebiegu bitwy pod Grunwaldem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiada o okolicznościach wstąpienia na tron Władysława Jagiełły; przedstawia zobowiązania Władysława Jagiełły podjęte w Krewie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zbiera i przedstawia informacje o słynnych rycerzach, którzy brali udział w bitwie pod Grunwaldem.
Wisłą do Gdańska	<ul style="list-style-type: none"> odzyskanie Pomorza Gdańskiego wzrost znaczenia Wisły jako szlaku komunikacyjnego spław rzeczny rozkwit Gdańska i innych miast położonych na szlaku wiślanym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wisłę, Gdańsk i miasta położone na szlaku wiślanym; wymienia towary, którymi handlowano w Polsce w XV i XVI wieku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: „spichlerz”, „spław rzeczny”; wskazuje znaczenie Wisły jako szlaku komunikacyjnego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarki polskiej po odzyskaniu Pomorza Gdańskiego; opowiada o funkcjonowaniu spławu rzecznego; wyjaśnia pojęcia: „szkuta”, „flisak”, „żuraw”, i posługuje się nimi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności odzyskania Pomorza Gdańskiego; przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu 1466 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zbiera i przedstawia informacje o różnych jednostkach pływających, wykorzystywanych w spławie rzeczonym w XVI wieku.

<p>Jedna epoka – dwa style</p>	<ul style="list-style-type: none"> • architektura i sztuka średniowiecza 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje styl romański i gotycki jako style architektury średniowiecznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „styl” w architekturze i sztuce; • charakteryzuje krótko architekturę średniowiecza, podając najważniejsze cechy budowli romańskich i gotyckich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „witraż”, „portal”; • charakteryzuje założenia architektury romańskiej i gotyckiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje budowlę romańską z budowlą gotycką. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady zabytków gotyckich i romańskich w swojej okolicy lub regionie; • zbiera informacje i podaje przykłady najcenniejszych polskich zabytków pisanych; charakteryzuje je krótko.
<p>Z Kolumbem ku nieznanym brzegom</p>	<ul style="list-style-type: none"> • średniowieczne wyobrażenia o Ziemi • przyczyny odkryć geograficznych • wielcy odkrywcy i ich wyprawy (Krzysztof Kolumb, Vasco da Gama, Ferdynand Magellan) • skutki wielkich odkryć geograficznych dla Europy i Ameryki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: „karawela”, „Nowy Świat” (patrz rozdział „Dwa światy”), „Indianie”, „broń palna”; • wymienia odkrywców: Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana, Vasco da Gamę; • umieszcza w czasie i w przestrzeni Krzysztofa Kolumba i jego pierwszą wyprawę. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje odkrycie Krzysztofa Kolumba, używając pojęć: „karawela”, „Nowy Świat” (patrz rozdział „Dwa światy”), „Indianie”, „broń palna”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia następstwa wypraw odkrywczych dla Europy i Ameryki; • wymienia nazwy towarów przywożonych z Nowego Świata do Europy (patrz rozdział „Dwa światy”). 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny wielkich odkryć geograficznych; • wymienia wynalazki z dziedziny żeglugi, które umożliwiły dalekie wyprawy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny poszukiwania przez Europejczyków drogi morskiej do Indii; • wskazuje na mapie kierunki podróży znanych odkrywców; • wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw; • przedstawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich (patrz rozdział „Dwa światy”).
<p>Dwa światy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze odkrycia przełomu XV i XVI w. oraz wielcy odkrywcy • zmiany w życiu mieszkańców Starego i Nowego Świata 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie: kierunki podróży wielkich odkrywców, obszary Starego i Nowego Świata, tereny zajęte przez Hiszpanów i Portugalczyków. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy towarów przywożonych ze Starego do Nowego Świata i odwrotnie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z nowo poznanych przez Europejczyków towarów wymienia te, bez których nie mogłoby obyc się współcześni. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie odkryć geograficznych dla wymiany towarowej między Starym i Nowym Światem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związek między odkryciami geograficznymi a zniszczeniem cywilizacji prekolumbijskich.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Narodziny nowej epoki	<ul style="list-style-type: none"> • renesans – nowe spojrzenie na świat • ideał człowieka renesansu • wynalezienie druku i jego rola w upowszechnianiu kultury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „humanizm”; • wymienia wybitnych przedstawicieli renesansu, m.in. Leonarda da Vinci, Michała Anioła; • zaznacza na taśmie chronologicznej epokę renesansu; • wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy człowieka renesansu; • przedstawia poglądy głoszone przez humanistów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o zmianach, jakie zaszły w życiu codziennym ludzi renesansu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „renesans” („odrodzenie”); • charakteryzuje postawę człowieka renesansu; • wyjaśnia, na czym polegało znaczenie wynalezienia nowej metody druku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia osiągnięcia wybitnych postaci epoki (Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Jana Gutenberga); • opowiada o sposobie drukowania książek.
Leonardo da Vinci – człowiek renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Leonardo da Vinci przykładem człowieka renesansu • wybrane dzieła Leonarda da Vinci 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o materiał ilustracyjny wymienia dzieła, z których zasłynął Leonardo da Vinci. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje – w tekście i na podstawie źródeł ikonograficznych – informacje, świadczące o nowatorskich projektach Leonarda da Vinci. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady dokonań świadczące o geniuszu Leonarda da Vinci. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego Leonarda da Vinci nazwano wielkim twórcą renesansu; • na podstawie materiału ilustracyjnego opowiada o nowatorskich projektach Leonarda da Vinci. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w czym przejawiał się geniusz Leonarda da Vinci; • udowadnia, że dzieła artystów były odzwierciedleniem poglądów humanistów.
Renesansowy Wawel Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • potomkowie Władysława Jagiełły • drogi przenikania idei renesansu do Polski • Wawel renesansową siedzibą królów Polski • życie dworskie na Wawelu w okresie panowania ostatnich Jagiellonów • zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju kultury polskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje czasy renesansu w Polsce z okresem panowania władców z rodu Jagiellonów; • opisuje życie dworskie na Wawelu w okresie panowania ostatnich Jagiellonów, używając pojęć: „dwór”, „komnata”, „arras”, „paź”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie drzewa genealogicznego Jagiellonów wskazuje i wyjaśnia stopnie pokrewieństwa w rodzinie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „dwór”, „komnata”, „arras”, „paź”; • wskazuje renesansowy charakter siedziby królewskiej na Wawelu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia drogi przenikania idei renesansowych do Polski; • wyjaśnia pochodzenie i znaczenie pojęcia „włoszczyzna”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady zmian wprowadzonych na dworze przez królową Bonę; • przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju kultury w Polsce.

W pracowni Mikołaja Kopernika	<ul style="list-style-type: none"> • Mikołaj Kopernik – człowiek renesansu • odkrycie Kopernika – teoria heliocentryczna • znaczenie odkrycia Kopernika 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, używając pojęć: „uczony”, „astronom”, „odkrycie naukowe”; • opisuje i umieszcza w czasie odkrycie Mikołaja Kopernika. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „astronom”; • wskazuje na mapie miejscowości związane z życiem i działalnością Mikołaja Kopernika: Toruń, Frombork, Kraków, Olsztyn. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co znaczy powiedzenie: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „teoria heliocentryczna”; • przedstawia Mikołaja Kopernika jako polskiego uczonego czasów renesansu; • wyjaśnienia istotę teorii heliocentrycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o materiał ilustracyjny opisuje narzędzia badawcze, wykorzystywane w pracy uczonego; • przedstawia znaczenie teorii heliocentrycznej dla rozwoju nauki.
Szlachta i król rządzą Rzeczpospolitą	<ul style="list-style-type: none"> • szlachta i jej zajęcia • pozycja stanu szlacheckiego w państwie • sejm walny i sejmiki ziemskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zajęcia szlachty; • na podstawie ilustracji przedstawia skład sejmu walnego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „sejm walny”, „sejmiki ziemskie”, „pospolite ruszenie”, „przywilej”; • zna rycerskie pochodzenie stanu szlacheckiego; • charakteryzuje obowiązki szlachcica wobec państwa; • wymienia najważniejszych urzędników królewskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie w stanie szlacheckim; • opowiada o położeniu szlachty; • charakteryzuje zadania najważniejszych urzędników królewskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie; • wskazuje wpływ przywilejów na wyjątkową pozycję szlachty w Polsce XVI–XVII w.; • wymienia decyzje podejmowane na sejmie walnym; • wyjaśnia rolę sejmików ziemskich w funkcjonowaniu parlamentaryzmu w XVI–XVII w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski.
W majątku szlacheckim	<ul style="list-style-type: none"> • folwark szlachecki • gospodarcza działalność szlachty • ustawy antychłopskie i antymieszczańskie • życie codzienne dworu szlacheckiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „kmięcie”; • wymienia najważniejsze pomieszczenia dworu szlacheckiego; • wymienia najważniejsze rozrywki szlachty. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „folwark”, „pańszczyzna”, „dwór”; • przedstawia gospodarczą działalność szlachty; • opowiada o edukacji dzieci szlacheckich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje; • przedstawia funkcjonowanie folwarku szlacheckiego; • wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania majątków szlacheckich; • opisuje wygląd dworku szlacheckiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o wyglądzie folwarku szlacheckiego; • wyjaśnia przyczyny uchwalenia przez szlachtę ustaw antychłopskich i antymieszczańskich; • wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom; • wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera i przedstawia informacje o narzędziach rolniczych używanych w produkcji rolnej w XVI–XVII wieku.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Spacer po majątku szlacheckim	<ul style="list-style-type: none"> wygląd majątku szlacheckiego zabudowania folwarczne i ich funkcje zagrody chłopskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> na podstawie ilustracji wymienia zabudowania i miejsca majątku szlacheckiego: folwark, dwór, wieś, młyn, staw, las itd. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiada o wyglądzie domu chłopskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiada o życiu i zajęciach mieszkańców majątku szlacheckiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia funkcje zabudowań i miejsc majątku szlacheckiego: młyna, stawu, kościoła itd. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zbiera informacje o najstarszych budowlach drewnianych swego regionu, ze szczególnym uwzględnieniem dworów szlacheckich i młynów.
W Rzeczypospolitej Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> postanowienia unii lubelskiej pierwsza wolna elekcja skutki wolnych elekcji Warszawa nową stolicą kraju 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „unia”; wskazuje na mapie Rzeczypospolitą Obojga Narodów; wymienia dwóch pierwszych królów elekcyjnych w Polsce; wskazuje na mapie państwa, z których pochodzili Henryk Walezy i Stefan Batory. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zawarcia unii realnej w Lublinie; wskazuje na mapie Warszawę i wymienia króla Zygmunta III Wazę jako władcę, który uczynił ją stolicą kraju. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje, w jaki sposób wybierano króla, używając pojęć: „koronacja” (patrz rozdział „W blasku królewskiej korony”), „elekcja”, „pole elekcyjne”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zaznacza na taśmie chronologicznej daty: 1569 r. i 1573 r., oraz identyfikuje je z unią lubelską i pierwszą wolną elekcją; omawia sytuację geopolityczną Rzeczypospolitej po zawarciu unii lubelskiej; w oparciu o analizę mapy wyjaśnia powody przeniesienia stolicy z Krakowa do Warszawy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny wolnych elekcji i wyjaśnia zasady ich przeprowadzania; opisuje skutki wolnych elekcji.
W czasach potopu szwedzkiego w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> najazd Szwedów na Polskę (1655–1660) postawa społeczeństwa w czasie najazdu szwedzkiego obrona Jasnej Góry Stefan Czarniecki bohaterem czasów potopu szwedzkiego skutki wojen ze Szwedami 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> w oparciu o analizę mapy wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> sytuuje w czasie i omawia wydarzenia potopu szwedzkiego, uwzględniając obronę Częstochowy i postaci Stefana Czarnieckiego oraz ojca Augustyna Kordeckiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny wojen ze Szwecją; przedstawia najważniejsze wydarzenia potopu szwedzkiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zasięg najazdu szwedzkiego w 1655 r. i postawy polskiej szlachty; omawia skutki wojen ze Szwecją; wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano „potopem”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy, ze szczególnym naciskiem na postać Stefana Czarnieckiego jako symbolu patriotycznej postawy.

Wyprawa wiedeńska Jana III Sobieskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Turcy zagrożeniem dla Polski i Europy • wojny Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w. • odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego • skutki wojen XVII w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sytuuje w czasie wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego i zaznacza rok 1683 na taśmie chronologicznej; • wskazuje na mapie Rzeczypospolitą, Turcję, Austrię i Wiedeń. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „oblężenie”, „odsiecz”, „sultan”, „husaria”; • wskazuje przyczyny zagrożenia tureckiego dla Polski i Europy; • opisuje wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „janczar”; • posługując się ilustracją, porównuje uzbrojenie janczara i husarza; • wskazuje na mapie Chocim i wyjaśnia znaczenie zwycięstwa chocimskiego dla Polski i hetmana Sobieskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o wojnach Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w.; • przedstawia skutki wojen XVII w. dla położenia Rzeczypospolitej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera i prezentuje informacje o innych bitwach (rozegranych podczas wojen z Turcją) i dowódcach wojsk polskich.
W barokowym stylu	<ul style="list-style-type: none"> • architektura i sztuka baroku • wybrane zabytki polskiego baroku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na ilustracjach najważniejsze elementy charakterystyczne dla stylu barokowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia 1–2 przykłady zabytków polskiego baroku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje architekturę i sztukę barokową; • opisuje wygląd świątyni barokowej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia założenia sztuki barokowej; • wymienia zabytki polskiego baroku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie samodzielnie zebranych informacji wymienia zabytki barokowe swego regionu; • w dowolnej formie prezentuje wybrany przez siebie zabytek barokowy.